

OP WEG NAAR EEN BELEIDSKADER VOOR OMGAAN MET SGG BINNEN DE HULPVERLENING

Fons GEERTS²

*Enkele aanzetten vanuit het
Daphne-project*

92

In onze samenleving is er de jongste jaren een grotere bespreekbaarheid en openheid gegroeid rond seksualiteit in het algemeen en wordt er meer aandacht gegeven aan 'seksueel grensoverschrijdend gedrag' in het bijzonder. Cliënten binnen de hulpverlening worden steeds mondiger en er wordt veel belang gehecht aan cliëntenrechten. Ook binnen de hulpverlening worden we geconfronteerd met klachten over seksueel grensoverschrijdend gedrag, zowel tussen cliënten (kinderen, jongeren, personen met een handicap, ...) en begeleiders als tussen cliënten onderling.

Tegen deze achtergrond is het belangrijk dat voorzieningen een beleid uitwerken en procedures afspreken hoe om te gaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Verschillende voorzieningen hebben de jongste jaren in dit verband reeds heel wat nuttig werk verzet. Met het ethisch advies wil het Vlaams Welzijnsverbond hen bevestigen in de weg die ze opgegaan zijn én de anderen aanzetten er werk van te maken in de eigen voorziening. In de eerste plaats ter bescherming van de personen die aan onze zorg en dienstverlening toevertrouwd zijn.

We hebben het in dit artikel niet over seksueel grensoverschrijdend gedrag en misbruik buiten de voorziening, nl. tussen gezinsleden, in scholen e.d. Wie hierrond vermoedens of sterke aanwijzingen heeft, bevelen we aan contact op te nemen met het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling in de eigen regio. De adressen nemen we elders in dit themanummer op.

1 We baseren ons hierbij op een '**Handleiding ter preventie en benadering van seksueel grensoverschrijdend gedrag in residentiële instellingen**' die in het kader van het Daphne-project uitgewerkt werd en op andere publicaties die ons door Prof. dr. Geert Vervaeke en Dr. Anja Opdebeeck (Afdeling Strafrecht en Criminologie, Faculteit Rechtsgeleerdheid, K.U.Leuven) ter beschikking gesteld werden. Verschillende van onze leden werkten op een of andere manier mee aan het tot stand komen van deze handleiding of hebben soortgelijke procedures uitgewerkt.

2 De auteur is redactiesecretaris van het Tijdschrift voor Welzijnswerk en stafmedewerker van het Centrum voor Ethiek en Zingeving in het welzijnswerk. Contact: fons.geerts@vlaamswelzijnsverbond.be, tel. 02 507 01 29.

Een uitnodiging om er werk van te maken

Het belang van een klimaat van openheid en bespreekbaarheid, van aangepaste vorming, zowel voor de medewerkers als voor de cliënten, en van een ruim gedragen definitie van seksueel grensoverschrijdend gedrag, kan niet genoeg onderstreept worden. Belangrijk is dat de concrete uitwerking van een beleid rond SGG in de voorziening zelf uitgewerkt wordt, in samenspraak met alle betrokkenen en uitgaande van de eigen specifieke situatie.

Binnen het Daphne-project werd ervoor gekozen een 'stappenplan' uit te werken. Anderen zullen eerder spreken van een protocol of van een klachtenprocedure, sommigen hanteren de term 'stroomdiagrammen'. In dit artikel schetsen we eerst een algemeen kader (Wat kan men vooraf doen?), om daarna stil te staan bij een aantal uitgangspunten, van waaruit men kan handelen wanneer men toch met SGG geconfronteerd wordt. We nemen het 'stappenplan' zelf niet op, omdat het niet de bedoeling kan zijn dat dit 'model' zonder meer overgenomen wordt in de voorzieningen, en zeker niet dat het door directies van bovenuit 'gedropt' wordt. We willen met deze tekst vooral ideeën aandragen waarmee in de voorzieningen - kritisch én creatief - verder kan gewerkt worden aan een eigen actieplan.

Wat kan men vooraf doen?

Eén van de vaststellingen in het Daphne-onderzoek is dat er binnen (residentiële) voorzieningen weinig of geen specifieke aandacht besteed wordt aan preventie van SGG. Pas wanneer men geconfronteerd wordt met dit soort situaties, gaat men handelen.

Onvoorbereid, vaak in paniek, zonder specifieke procedures, met alle gevolgen van dien. Vanuit het Daphne-project wordt dan ook terecht gepleit voor preventief werken. Dit begint met te weten wat volgens de wet kan en niet kan, en wat de gevolgen zijn. Daarnaast is een klimaat van open bespreekbaarheid belangrijk, evenals aandacht voor bekwame medewerkers en voor de noden van de individuele cliënten.

Een klimaat van openheid

Het Daphne-project pleit voor een algemeen emancipatorisch en kansencreërend karakter van het beleid in de voorziening, waarbij jongeren, hun ouders en de medewerkers van de voorziening een rol kunnen opnemen. Vaak stelt men vast dat een beleid meer uitgaat van wat er mis kan gaan en van de schade die ongewenst gedrag kan veroorzaken, dan van de positieve stimulatie van gewenst gedrag... Dit geldt niet alleen ten aanzien van zaken die met seksualiteit te maken hebben, maar slaat op het ganse pedagogisch of leefklimaat in de voorziening.

Alvorens men aandacht aan SGG kan besteden, dient men aandacht te schenken aan seksualiteit en relatievorming in het algemeen. De aanpak en preventie van SGG dient vervat te zitten in een meer algemeen beleid en **visie inzake seksualiteit** en relatievorming. Wanneer men geen visie heeft op de 'gewone' seksualiteit, kan men ook geen zicht hebben op de grenzen ervan en - dus - op wat grensoverschrijdend gedrag is. Literatuurgegevens en onderzoek leren dat aandacht schenken aan seksualiteit en relatievorming een preventief effect heeft op het voorkomen van SGG. Visie en beleid inzake seksualiteit wordt ook besproken met en gecommuniceerd naar alle relevantie actoren: het perso-

neel van de voorziening, de gasten, de ouders, de verwijzende instanties, vertegenwoordigers van politie en gerecht, de school, enz.

Het is echter ook en vooral een kwestie van **ingesteldheid**, van respect en fijngevoeligheid. ("Niet doen bij een ander wat je ook niet zou willen dat men bij jou doet.") Een voorbeeld van zo'n ingesteldheid is: kloppen op de deur van een slaapkamer en wachten op een antwoord alvorens de kamer van een resident binnen te gaan. Belangrijk hierbij is een evenwicht te vinden tussen het controleren van het gedrag van de cliënten en het bieden van veiligheid en privacy.

Aandacht voor de medewerkers

In het Daphne-project wordt gepleit voor een doorlichting van de medewerkers in de **aanwervingsprocedure**, niet alleen wat betreft hun kennis, vaardigheden en attitude in het werken met de doelgroep, maar ook met het oog op het opsporen van mogelijke risicofactoren die kunnen leiden tot SGG. Elk personeelslid wordt bij de aanwerving ook uitgebreid geïnformeerd over de visie van de voorziening op seksualiteit en op hoe SGG gedefinieerd en benaderd wordt. Het Daphne-project adviseert dat elke werknemer een overeenkomst ondertekent waarin elke vorm van discriminatie op basis van geslacht, ras, leeftijd, seksuele geaardheid, enz. wordt verworpen. Hierbij dient men ook alert te zijn voor vrijwilligers en andere buitenstaanders die zich aandienen om activiteiten te doen met bewoners.

Opvoeders geven aan dat één van de oorzaken dat er weinig gebeurt rond (preventie van) SGG een gebrek aan training is in het omgaan met deze problematiek. Daarom is het belangrijk dat gebruik gemaakt wordt van specifieke

vormingsinitiatieven, zoals onder meer door het CRZ uitgewerkt en aangeboden wordt aan voorzieningen in de jeugdzorg, en zoals deze van Sensoa en VMG voor begeleiders van personen met een handicap. Hierbij is er aandacht voor de definitie en signalen van SGG, vertrouwelijkheid (altijd de informatie delen), huisregels en voorschriften i.v.m. de relatie met residenten, veiligheidsmaatregelen, enz.

Elk personeelslid, ook het logistiek personeel, kan immers rechtstreeks of onrechtstreeks kennis krijgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag binnen de voorziening; elk personeelslid dient dan ook op de hoogte te zijn van de procedure en dient zijn verantwoordelijkheid op te nemen. Het melden van een (vermoeden van) SGG is een plicht voor iedereen. Zo zal bijvoorbeeld de kuisvrouw niet zelf de procedure in gang zetten, maar wel de situatie rapporteren aan een eventuele vertrouwenspersoon, aan een opvoeder of de coördinator of iemand met een pedagogische verantwoordelijkheid ten aanzien van de gast.

Het is aangewezen dat in de voorziening een basis van **expertise** aanwezig is om een gepaste evaluatie van de feiten (of beoordeling van het vermoeden) uit te voeren, of dat tenminste een aantal vuistregels voorhanden zijn om een ernstig feit te onderscheiden van een niet-ernstig feit. Om de ernst van de inbreuk te evalueren dient de in de eigen voorziening gehanteerde definitie en het wettelijk kader toepasselijk op SGG gehanteerd te worden. Ook indien de feiten als 'niet ernstig' gecatalogeerd worden, is het belangrijk dat deze toch bespreekbaar zijn.

Indien in de voorziening gewerkt wordt met '**vertrouwenspersonen**', wordt

voor hen extra-vorming voorzien, onder meer rond zien en horen van signalen, adequaat reageren, betekenis van gedrag begrijpen, interventie- en discussietechnieken, enz. Supervisie en intervisie kunnen bijdragen tot het verhogen van een veilig werk- en leefklimaat voor de opvoeders en residenten, waarin de toegankelijkheid van communicatie en openheid als basisuitgangspunten gelden.

Een aanpak op maat van de individuele cliënt

Het feit dat een groot deel van de gasten die terechtkomen in of begeleid worden door voorzieningen, slachtoffer geweest zijn van bepaalde vormen van seksueel misbruik, vraagt niet alleen een andere vorm van seksuele opvoeding, maar heeft ook consequenties voor de manier van (be)handelen, voor de samenstelling van de leefgroep, enz. Het is dan ook belangrijk dat men vooraf (bij de intake) weet of een cliënt slachtoffer of pleger van SGG is geweest, om de nodige maatregelen te kunnen nemen voor alle betrokken partijen. Bij de intake worden de toekomstige cliënten geïnformeerd over het beleid en de procedures inzake SGG die in de voorziening worden toegepast. (o.m. over de eventuele vertrouwenspersoon in de voorziening, enz.)

Vanuit het Daphne-project waarschuwt men echter voor overdrijven: "Het is niet omdat veel residenten seksueel misbruikt zijn, dat hun elke seksuele activiteit moet worden ontzegd. Zij kunnen beter een duidelijke inleiding tot hun eigen seksualiteit krijgen, los van hun vroegere SGG-ervaring." Hierbij moet rekening gehouden worden met de kwetsuren die mensen opgelopen hebben en moet bijzondere aandacht

besteed worden aan zelfrespect, zelfachting en privacy. Vorming inzake SGG sluit aan bij het aanleren van sociale vaardigheden: deze dienen hen enerzijds te beschermen in toekomstige risicosituaties (o.m. verbale en fysieke verdedigingstechnieken), en moeten hen anderzijds leren om hulp te vragen indien ze dit wensen.

Omdat verstandelijk en vaak ook 'sociaal' gehandicapten doorgaans weinig kennis hebben over hun eigen seksualiteit en over de sociale en emotionele aspecten ervan, kunnen zij relatief meer dan andere bevolkingsgroepen het slachtoffer worden van seksueel misbruik. Bovendien zijn ze extra kwetsbaar door hun geringe communicatiemogelijkheden en de soms grote afhankelijkheid van anderen. Openheid en vorming over seksualiteit en intimiteit moet ook voor hen een vertrouwde en veilige woon- en leefomgeving scheppen, en kan seksueel misbruik voorkomen.

Als de voorziening residenten van multiculturele achtergronden heeft, moet bijzondere aandacht worden besteed aan het informeren en betrekken van deze specifieke groep. Men moet er zich van bewust zijn dat SGG een taboe-onderwerp is en de definitie die we hanteren steeds gekaderd is in de dominante cultuur van de samenleving. In een multiculturele context kan het werken met een culturele tussenpersoon of cultureel bemiddelaar nuttig zijn.

Een definitie

Door een definitie van SGG te ontwikkelen, geeft de voorziening een signaal aan alle betrokken partijen dat SGG niet wordt stilgezwegen, maar ernstig wordt genomen. In het advies wordt aangesloten bij de definitie die ook in het Daphne-project gehanteerd werd:

"Seksueel wangedrag is elke vorm van seksueel of seksueel georiënteerd gedrag – verbaal of niet-verbaal, bewust of onbewust, komende van het personeel, de residenten of andere medewerkers (die betrokken zijn bij de residentiële instelling) – dat ervaren wordt als negatief, ongewenst of gedwongen, onafhankelijk van de situatie, en ongeacht de tijd en de plaats."

Zowel definitie als beleid t.a.v. SGG moeten "op regelmatige basis" (bvb. elk jaar) worden (her)bekeken.

Uitgangspunten voor het handelen

1. Informatie over (mogelijk) SGG dient altijd gedeeld te worden!

Iedere medewerker van een voorziening die informatie over (mogelijk) SGG ontvangt, die met bepaalde vermoedens geconfronteerd wordt of zelfs maar met gevoelens zit rond SGG dient dit liefst nog voor het beëindigen van zijn werkdag te delen met de teamcoördinator (eventueel met de directie in kleinere voorzieningen). Ook als het om 'vermoedens' gaat. Vanuit Daphne verwoordt men dit als volgt: "Doorgeven van informatie dient een basisprincipe te worden van de instelling. Een open attitude en toegankelijkheid van communicatie leidt tot een klimaat van bespreekbaarheid van problematisch gedrag en reacties alvorens deze in grensoverschrijdende situaties resulteren. Deze attitude dient gedragen te worden door de opvoeders, maar eveneens duidelijk te zijn voor de residenten."

2. Luisteren naar de klager

"Bij het horen van een klacht van SGG is het belangrijk om kalm te blijven en

geen kwaadheid te tonen. De klager zou dit verkeerdelijk kunnen interpreteren als kwaadheid of afkeer gericht naar hem toe. In de dialoog met de klager is het belangrijk om te luisteren naar de vragen die deze laatste heeft en in de mate van het mogelijke deze vragen ondubbelzinnig te beantwoorden. Aan de klager dient eveneens verduidelijkt te worden welke stappen zullen ondernomen worden. Panikerende of overreagerende dienen ten alle tijde vermeden te worden. Het gebruiken van druk om de klager aan het praten te brengen dient eveneens vermeden te worden evenals het induceren van schuld en schaamte." Het wordt aanbevolen dat de gesprekken met de klager en met de verdachte door afzonderlijke personen worden gehouden. Dit om de validiteit van de informatie te vrijwaren en procedurefouten te vermijden.

3. Beschermen van de klager

De ontvanger van de klacht dient na te gaan wat de klager op dit ogenblik nodig heeft om zich veilig te voelen of een gevoel van **veiligheid** te herstellen (vb. niet alleen slapen, niet alleen blijven op dit moment). Vanuit Daphne pleit men ervoor samen met het slachtoffer een "veiligheidsplan" op te stellen, "dat erop gericht is een einde te maken aan het geweld en het slachtoffer opnieuw een gevoel van controle te geven (ze kan nog altijd zelf beslissingen nemen)." Hierbij moet het duidelijk zijn tot wie zij of hij zich kan richten, wanneer, waar, enz.

De klagers of de slachtoffers moeten de kans krijgen hun dagelijkse activiteiten verder te zetten, en niet zij, maar de verdachte moet kunnen verwijderd worden. Dit laatste wordt best voorzien in het arbeidscontract of intern reglement.

Op lange termijn kan therapeutische begeleiding voor het slachtoffer voorzien worden. Hiertoe kan men overwegen om de hulp van een **externe dienst** of een (al dan niet interne) specialist ter zake in te roepen.

4. Erkennen van alle betrokken partijen

Allereerst gaat het over de klager en de verdachte: beide dient men de nodige aandacht te geven: zo mag niet alle aandacht naar de verwijdering van de verdachte gaan, waardoor de behoeften van het slachtoffer vergeten worden...

Daarnaast zijn er de direct betrokkenen in de voorziening: personeel, andere bewoners, directie, én buiten de instelling: ouders, school, politie, eventuele verwijzers (consulent bijzondere jeugdbijstand e.a.) en administratie of inspectie van de subsidiërende overheid. We willen het belang van de ouders (zowel van slachtoffer(s) als van eventuele dader(s) en andere cliënten) in dit emotioneel gebeuren onderstrepen. Ook mag men niet vergeten steun te bieden aan de persoon die de procedure coördineert of aan de personen die bijstand verlenen aan de klager en de verdachte.

Het is belangrijk oog te hebben voor **welke informatie gedeeld kan worden met wie en wanneer**. Hierbij wordt rekening gehouden met de privacy van slachtoffer én beklaagde. Beperkte informatie geven is onder meer belangrijk om (extreme) fantasieën bij de andere bewoners en de buitenwereld te relativeren. Verder dient men zich af te vragen op welke manier wraakacties op klagers en verdachten kunnen vermeden worden...

Het is belangrijk dat, naast het praktisch organisatorisch aspect, tijd wordt vrijgemaakt om de cocktail van gevoelens die

gepaard gaan met SGG uit te spreken en te delen met elkaar. Men moet oog hebben binnen het team voor coalities en identificaties van (individuele) begeleiders van slachtoffers, respectievelijk beklaagden. Verder vraagt men aandacht voor het stoppen en counteren van solitaire detective- en vereffeningsacties.

Het geven van feedback aan een leefgroep kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben. Enerzijds zal het bijdragen aan een klimaat van openheid, benadrukt men de professionele aandacht en bezorgdheid, geeft men hiermee aan dat zulke zaken ernstig worden genomen... Anderzijds kan men hiermee een gevoel van onveiligheid wekken, loopt men het risico dat de verschaft informatie een eigen leven gaat leiden en resulteert in fantastische verhalen en een vijandige atmosfeer ten aanzien van de opvoeders... Belangrijk is dat duidelijk aangeven wordt dat de bewoners rond dit thema steeds bij hun begeleiders terecht kunnen en dat het grensoverschrijdend gedrag afgekeurd wordt.

Ook de media kunnen 'betrokken' partij zijn of worden. Het is dan ook belangrijk een verantwoordelijke aan te stellen om met de **media** te praten of afspraken te maken rond contacten met de media.

5. Alle beslissingen dienen in teamverband genomen

Vanaf het moment dat de klacht bij ten minste één persoon bekend is, moet de informatie worden gedeeld, en moet elke verdere beslissing in teamverband genomen worden. Dit om te vermijden dat de situatie geheim gehouden wordt of individueel wordt afgehandeld.

Vanuit het Daphne-project adviseert men hiervoor een zogenaamd "**nood-**

team" op te richten: "Dit team is samengesteld uit de directeur van de instelling, de teamcoördinator en een expert (intern of extern) ter zake. Het noodteam coördineert, dirigeert en evalueert alle ondernomen acties ten aanzien van alle betrokken partijen. Het noodteam komt samen na elke uitgevoerde actie in de procedure en evalueert elke stap zowel als de volledige procedure wanneer deze als afgesloten kan worden beschouwd."

Voor kleinere voorzieningen zal dit 'noodteam' er - noodgedwongen - anders uit zien. Mogelijks kan hiervoor beroep gedaan worden op een externe expert (iemand verbonden aan een Vertrouwenscentrum kindermishandeling, een dienst voor Geestelijke Gezondheidszorg, Kind en Gezin, e.d.), samen met iemand uit de Raad van Bestuur van de voorziening, of kan zulk team samengesteld worden vanuit een (regionaal) samenwerkingsverband van voorzieningen. In elk geval dient men te voorkomen dat een medewerker die geconfronteerd wordt met SGG er alleen voor staat.

Van elk overleg, van elke beslissing en elke actie wordt een schriftelijk verslag opgesteld, om te voorkomen dat misverstanden ontstaan of acties worden vergeten en om een evaluatie achteraf mogelijk te maken en lessen te trekken uit het gebeuren.

6. Voorkeur voor een herstelgerichte afhandeling

Onafgezien van mogelijke (juridische) sancties die kunnen volgen voor de dader na het bekennen van de feiten, wordt vanuit het Daphne-project de voorkeur uitgesproken voor een herstelgerichte afhandeling. Indien de overtreder het SGG bevestigt, kan een manier

gezocht worden om de schade die door de overtreding aangebracht werd te herstellen, hetzij via slachtoffer-dader bemiddeling, hetzij via het vervullen van een bepaald aantal uren van gemeenschapsdienst door de dader. Indien de dader niet bekend, dient de instelling te investeren in een dialoog met de klager zowel als met de verdachte om tot een evenwichtsherstel te komen binnen de instelling en lessen te kunnen trekken om toekomstige probleemsituaties te vermijden. Er dient echter opgelet voor de neiging die hierbij bestaat om zelf te willen 'afrekenen' met de overtreder!

Het Ethisch Advies legt in dit verband de nadruk op een zorgethische benadering en stelt dat de eerste verantwoordelijkheid van de voorziening erin bestaat hulp te verlenen, zowel aan slachtoffer(s) als aan de dader(s), in zoverre het gaat over cliënten van de voorziening. Een interne herstelgerichte benadering vervangt uiteraard niet de juridische afhandeling!

7. Ook de verdachte dient met respect benaderd

Iemand met respect behandelen betekent niet dat men akkoord gaat met het gedrag van die persoon of dat men dat gedrag goedkeurt: "Hoe moeilijk het ook mag lijken, men mag wel het gedrag van een verdachte verwerpen, maar niet de persoon. Als de persoon wordt verworpen, blijft er geen basis over om met die persoon te werken en om zijn/haar gedrag te heroriënteren."

Ook de verdachte dient de mogelijkheid te krijgen zijn verhaal te vertellen en toelichting te krijgen over de genomen maatregelen, nog voor juridische stappen ondernomen zijn. Een verdachte blijft een verdachte zolang hij niet

bekend heeft of op heterdaad betrapt werd. Men let ervoor op de verdachte niet als dader te etiketteren of te stigmatiseren, en dit niet alleen vanuit een algemeen gevoel voor menselijkheid, maar ook om verdere juridische stappen niet te hypothekeren. Voor de begeleiding van de verdachte kan men onder meer hulp inroepen van een externe dienst zoals het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling of andere vormen van 'daderhulp'.

8. *Investeer in een goed contact met politie en gerecht*

Vanuit het Daphne-onderzoek werd een hardnekkig, wederzijds wantrouwen tussen hulpverleners en vertegenwoordigers van justitie en politie vastgesteld. Dit heeft enerzijds te maken met het gebrek aan gerechtelijke opvolging van een ingediende klacht en een heersende cultuur van niet-bespreikbaarheid van het thema. Anderzijds blinken ook de voorzieningen niet uit in openheid naar de politie over bijvoorbeeld hun omgang met allerlei probleemgedrag van en overlast door de door hen begeleide jongeren. (Het gaat dan niet alleen om SGG, maar ook over andere feiten als spijbelen, diefstal, druggebruik e.d.)

Het verdient aanbeveling dat er gestreefd wordt naar een goede communicatie en afdoende afspraken (of desnoods alleen een communicatiekanaal) tussen de voorziening en politie en gerecht over hoe probleemsituaties worden aangepakt, waardoor de kans op verkeerde interpretatie en niet-inlossing van de verwachtingen afneemt. Het kan in dit verband nuttig zijn om zowel in de voorziening als bij de politie een verantwoordelijke voor externe relaties aan te duiden of een

vaste contactpersoon te voorzien.

9. *Vrijwaren van toekomstige juridische stappen*

In elke fase van de procedure moet men vermijden dat toekomstige juridische stappen gehypothekeerd worden. Tijdens het horen van klagers en verdachten moeten suggestieve vragen vermeden worden. Het is aangeraden de structuur en de inhoud van het vraaggesprek af te spreken voordat de verdachte of de klager aanwezig is. De aanwezigheid van een derde persoon kan misverstanden tijdens deze gesprekken uitsluiten. De informatie moet steeds controleerbaar blijven en er dient aan de betrokkenen duidelijk gemaakt te worden welke informatie aan wie wordt doorgegeven. Van elk intern of extern overleg wordt een schriftelijke verslag gemaakt en mondelinge afspraken worden steeds schriftelijk bevestigd.

In verband met de taakverdeling tussen politie of parket en de voorziening stelt de Daphne-publicatie het volgende: "Officieel onderzoek uitgevoerd door de politie of een openbare aanklager streeft naar het vinden van de waarheid. Het is bijgevolg niet de taak van de directeur of het opvoedkundig personeel om een onderzoek te starten. Zij moeten ervoor zorgen dat heldere en correcte informatie wordt verzameld. (...) Het is niet de bedoeling van een klachtenprocedure om een crimineel onderzoek te voeren. (...) Zij is bedoeld om voldoende informatie te verzamelen, zodat de instelling (d.i. de directie) de beste beslissingen kan nemen voor de klager, de verdachte en de instelling. Daarna moet de zaak worden gemeld aan de vertegenwoordigers van de wet, die een onderzoek moeten instellen."

Een slotbedenking

Het hebben van (goede) procedures en stappenplannen mag geen doekje voor het bloeden worden, een alibi om verder niets meer te doen. Openheid en aandacht voor een gedragen visie op seksualiteit en voor preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag in het bijzonder, moet een blijvend aandachtspunt zijn in elke voorziening. Niet eenmalig, of alleen ten aanzien van nieuwe bewoners (en hun familie) en ten aanzien van nieuwe medewerkers, maar op geregelde tijdstippen dient de visie en alle ontwikkelde instrumenten en aandachtspunten in herinnering gebracht of bijgestuurd te worden. Alleen op deze manier kunnen we attent blijven op deze zo belangrijke problematiek.

Meer info over het Daphne-project:

Preventie en benadering van seksueel grensoverschrijdend gedrag: een ontwerphandleiding voor residentiële voorzieningen, Voorsteltekst Daphne-project, IPPF EN (International Planned Parenthood Federation European Network) en K.U.Leuven (Afdeling Strafrecht en Criminologie)

VAN DEN EYNDE, OPDEBEECK, GOETHALS, VERVAEKE en PYCK, Ontwikkeling van een behandelingsgids voor opvoeders/begeleiders en beleidsmakers van residentiële instellingen voor adolescenten inzake de preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag, Synthesetekst, in het kader van het Daphne-initiatief van de Europese Commissie. (2000)

Herziening en bewerking door belanghebbenden van de ontwerphandleiding ter preventie en benadering van seksueel grensoverschrijdend gedrag in residentiële instellingen, IPPF EN (International Planned Parenthood Federation European Network) en K.U.Leuven (Afdeling Strafrecht en Criminologie) in het kader van het Daphne-initiatief van de Europese Commissie. (2002)

*Een **REACTIE** vanuit het **OUDERPERSPECTIEF**...*

In een brief naar aanleiding van deze studiedag dankte mevrouw Jeanine De Coster, voorzitter van de Raad van Bestuur van de Raad van Ouders in de Jeugdhulp, de initiatiefnemers en Commissievoorzitter Stefaan Baeten in het bijzonder voor de "openheid en moed" waarmee het thema aangepakt werd. Ze schrijft verder:

"Ik wil van de gelegenheid gebruik maken een warme oproep te doen om op dit élan verder te gaan. We zijn niet blind voor de immense problemen en beseffen dat SGG in een welzijnsvoorziening maar een zeer kleine fractie van het geheel van kinderverwaarlozing, -misbruik en -mishandeling in onze maatschappij is. Net zoals welzijnsvoorzieningen nu beseffen dat zij zich kwetsbaar moeten durven opstellen, zouden ouders dat ook moeten kunnen doen. Onze maatschappij verwacht van ouders al te veel perfectie, terwijl sommige ouders er amper in slagen om de basisbehoeften van hun kind(eren) te lenigen.

Uiteraard zullen ook andere hulpverleners mee moeten werken aan het (terug) inbrengen van het ouderperspectief in moeilijke opvoedingssituaties. Ik denk hier dan voornamelijk aan de Vertrouwenscentra Kindermishandeling, maar ook aan de kinderdagopvang en de jeugdbescherming. Liever dan enkel naar het kindperspectief te zien en de ouders de facto te diskwalificeren, zelfs te stigmatiseren, denk ik dat we samen moeten zoeken naar objectieve elementen om de ouderlijke functie in een hulpverleningscontext op te nemen en ze te herwaarderen."